

نسبت وفای به عهد و اعتماد عمومی در جامعه

دین اسلام پیمان مداری را از ویژگی های مومنان معرفی کرده و مسلمانان موظفند نه تنها در روابط داخلی خود بلکه در برابر دشمنان و بیگانگان نیز به تعهدات خود پای بند باشند.

دین اسلام پیمان مداری را از ویژگی های مومنان معرفی کرده و مسلمانان موظفند نه تنها در روابط داخلی خود بلکه در برابر دشمنان و بیگانگان نیز به تعهدات خود پای بند باشند.

وفای به عهد و پیمان در وجود انسان ریشه فطری دارد. به گونه ای که از همان دوران کودکی وفای به عهد را مهم دانسته و عمل نکردن والدین به پیمانها را مورد نکوهش قرار می دهد و از آنها ناراحت می شود.

یعنی انسان با این احساس رشد می کند و در تمام مراحل زندگی آن را مهم می داند و عمل کردن به آن را شایسته و عدم تعهد به پیمان را ناپسند و از رذایل اخلاقی می داند.

مساله عهد و پیمان در تمام مراحل زندگی انسان دیده می شود از خانه که کوچکترین پایگاه اجتماعی است تا جامعه که این مساله را در خود گنجانیده است و آدمی هر روز با این امر ارتباط دارد.

به خاطر فطری بودن این اصل در جامعه انسانی، نقض عهد و پیمان شکنی از رذایل اخلاقی است که آثار جبران ناپذیری بر انسانیت فرد وارد می کند و حتی در صحنه های سیاسی نیز پیمان شکنی امری نکوهیده تلقی می شود.

در دنیای کنونی جامعه و ملتی عزیز است که به تعهدات خود جامعه عمل می پوشاند و به آن وفادار است. پس می توان گفت وفای به عهد از کوچک ترین مکان اجتماعی که خانه است شروع و تا کل جامعه و ارتباط با کشورهای دیگر تسری می یابد.

این امر اهمیت موضوع را برایمان روشن تر می کند که چرا وفای به عهد مهم است و چرا اسلام برای این فضیلت اخلاقی اهمیت بسیاری قائل است. در دین اسلام پیمان مداری را از ویژگی های مومنان معرفی کرده و مسلمانان موظفند نه تنها در روابط داخلی خود بلکه در برابر دشمنان و بیگانگان نیز به تعهدات خود پای بند باشند.

یکی از مباحث چالش برانگیز نسبت میان رعایت پیمانهای رسمی و اخلاقیات است. در واقع این نسبت از رابطه اخلاق و حقوق سخن می گوید.

متأسفانه گروهی از مردم به پیمان های رسمی ارزش قائل اند و اهمیت چندی به وعده های اخلاقی قائل نیستند و عمل نکردن به آن را مهم نمی دانند البته صحیح است که عمل نکردن به وعده های اخلاقی جرم نیست اما از نظر اصول اخلاقی و انسانی بسیار ناپسند است و در واقع نشان دهنده نازل بودن شخصیت طرف و عدم توجه آن به دیگران و در نتیجه خودخواهی آن فرد است.

در دین مقدس اسلام عمل به وعده های اخلاقی واجب شمرده شده است که اهمیت موضوع را نشان می دهد. تا آنجا که برخی پیشوایان معصوم می فرمایند: **يَجِبُ عَلَى الْمُؤْمِنِ الْوَفَاءُ بِالْمَوَاعِدِ؛** بر فرد باایمان لازم است به پیمان خود عمل کند¹⁷¹؛.

حال این سوالات مطرح می شود، چرا در جوامع امروزی پیمان شکنی امری متداول شده است؟ چرا اهمیت اخلاقیات در جوامع کنونی کم رنگ شده است؟

یک دلیل را می توان چنین بیان داشت که گروهی از انسانها عهد و پیمانی را می بندند که در حد توانشان نبوده و قدرت اجرای تعهد خود را ندارند. این گروه با این عمل به شخصیت خود لطمه می زنند و خود را در واقع فردی غیر اصولی و بی مبنا معرفی می کنند.

دلیل دیگر آن است که شاید در دنیای ماشینی امروزی، عدم توجه به دیگران و هموعان از احساس مسئولیت در قبال همدیگر و تعهد انسانها کاسته است و تلاششان فقط در جهت تامین خواسته های خود شده است و گاهی نیز فراتر رفته و برای تحقق اهداف خود، حقوق دیگران را زایل می کنند.

در حالیکه اگر اسوه های وفاداری را که پیامبران و رهبران الهی مان هستند را الگوی خود قرار دهند این فضیلت اخلاقی این همه کم رنگ نمی شود.

زیان عمل نکردن به پیمان و یا خلف وعده تنها شامل شخصی که با او عهد بسته شده است نمی شود. بلکه بیشترین زیان متوجه شخص پیمان شکن است و آثاری چون سلب اعتماد عمومی، که باعث می شود سرمایه بزرگ اعتماد عمومی به غارت کشیده شود و جامعه به اجزای پراکنده تبدیل شود.

حضرت علی علیه السلام می فرماید: لا تَعْتَمِدْ عَلَى مَوْدَّةِ مَنْ لَا يُوفِي بَعْدَهُ؛ بر دوستی کسی که به عهد و پیمان خود وفا نمی کند، اعتماد مکن؛ raquo&.

آثار پیمان شکنی هم در این دنیا که به شکل بی اعتمادی و هم در آخرت با مجازات الهی همراه خواهد بود. وفای به عهد و پیمان را اگر به عنوان یک وظیفه بدانیم و از سوی دیگر بدانیم از حسنات اخلاقی مهم یک فرد مسلمان است آن را در وجود خود پرورش دهیم این فضیلت اخلاقی در کل جامعه تسری می یابد.

اگر همه بدانند که مهم ترین سرمایه یک جامعه اعتماد متقابل بین انسانها که خود از تعهد به وعده ها ناشی می شود و باعث همبستگی و اعتماد متقابل در میان افراد جامعه خواهد شد که جامعه ای یکدل و یکسو و پایدار که روابط حاکم بر آن مبتنی بر اعتماد متقابل خواهد شد.